

Софія ФІЛОНЕНКО

кандидат філологічних
наук, доцент, докторант,
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

УДК 82.0.09

«НЕБЕЗПЕЧНА, РОЗУМНА І НАДЗВИЧАЙНО ЖИВУЧА»: ЖІНКА-СУПЕРГЕРОЙ У РОМАНІ АЛЛИ СЕРОВОЇ «ПРАВИЛА ГРИ»

У статті розглядаються жанрові особливості роману сучасної авторки Алли Серової «Правила гри». Твір інтерпретується як явище неонуару із виразними феміністичними акцентами. Висвітлюється своєрідність образу головної героїні роману – жінки-спецагента, що інтерпретується як українська варіація образу агента Нікіти. Розкриваються літературні та кінематографічні джерела роману, втілення мотивів амнезії, гри.

Ключові слова: детектив, супергерой, нуар, неонуар, фемінізм, популярна белетристика.

Аллі Серовій належить особливе місце в історії конкурсу «Коронація слова»: її роману «Правила гри» випала честь перемогти 2000 року в першому змаганні творів української популярної белетристики. У тому ж році його було видано під спільною обкладинкою з детективом, який посів друге місце – «Пастка для жар-птиці» Ірен Роздобудько.

Авторку «Правил гри» під час конкурсу запідозрили в плагіаті. Як згадує член тогочасного журі Євгенія Кононенко, «всі рушничі, розвішені в романі «Правила гри», наприкінці твору стріляють. В Україні так ніхто не пише, тому закрадається підозра, що цей твір списаний з маловідомого зарубіжного трилера» [6]. За допомогою знавців зарубіжної популярної белетристики сумніви щодо оригінальності твору було розвіяно. Сам факт їхньої наявності можна наразі сприймати як комплімент письменниці, а також свідчення зневіри вітчизняних майстрів слова і критиків у потенціалі українського читива.

Здавалося б, після впевненої перемоги для прозаїка із Запоріжжя стелилася пряма «червона доріжка» до вітчизняного

літературно-маскультурного Олімпу. Читачі із захопленням прийняли роман, як і наступні два твори Алли Серової: «Подвійне дно» [10] та «Дух джунглів» (виданий під псевдонімом Ванда Сокольна [13]). Варто лишень поглянути на повні ентузіазму репліки учасників літературних форумів: «супер!», «відпад!», «бомба!», «в захваті», «книжки її неочікувано добрі, якісні, цікаві», «це якість плюс сюжет», «детектив, кохання, стрілянина і сьогодення – дуже, так би мовити, *художественно*», «подобається більше, ніж Донцова, і це таки наше, власне, і мова смачна», «за кілька годин проковтнув», «читаю вже мабуть вдесьте», «суперская книга, я по-українски не читала ніколи, а тут мне подруга дала книжку, говорит клёвая. Я почитала и всё – теперь хочу ещё» (Тут і далі в тексті курсив наш. – С.Ф.) [див.: 1; 9; 14]. Форумчани дивуються «нерозкрученості» імені письменниці, згадують про неочікувано високий – як для української белетристики – художній рівень її романів, про те, що в Росії її книги видавали б шаленими тиражами, і прямо звертаються до видавців: «Чому в крамниці купа всякої нудьги, а романів Алли Серової більше нема? А я впевнена, що вона пише. Агов, видавці!» [1].

Андрій Кокотюха, який чи не єдиний в Україні систематично оглядає літературні новинки кримінального жанру і знається на їхніх перевагах і недоліках, зарахував «Правила гри» до «Топ-10» українського детективу (хоча, судячи з анотації, йдеться радше про «Подвійне дно» [2]). Попри високу оцінку, романи Алли Серової критика обійшла увагою. Рецензії на них спорадичні, частіше ім'я авторки згадується в жанрових оглядах, де механічно перелічують «інвентаризують» сучасних детективістів (детективісток). Останніх – як «нашу відповідь Чемберлену»: мовляв, у них – Мариніна, Донцова й Устінова, а в нас – Серова, Кононенко й Роздобудько! На превеликий жаль, початковий успіх творів Алли Серової через нерозвиненість інфраструктури книжкового ринку і млявість вітчизняної критики не конвертувався у тривалу популярність, у створення «літературної зірки», «модного імені».

Констатація цього невтішного факту жодним чином не має завадити нам розглянути чинники, які посприяли перемозі «Правил гри» в «Коронації слова» і здобуттю прихиль-

ності читачів. Насамперед хотілося б відзначити напружену інтригу й надзвичайно стрімкий, прямо-таки карколомно-швидкісний розвиток сюжету. Вихідна ситуація є, на перший погляд, банальною: героїня опиняється в лікарні після автомобільної аварії, цілком втративши пам'ять. Хто з нас не зубоскалив щодо заштампованості мотиву *амнезії* в телесеріалах, детективах і дамських романах! (На 2001 рік в базі даних Інтернету числилося 88 (!) стрічок про амнезію). Не дивно, що героїні роману повсякчас здається, що вона опинилася то в «дурному американському трилері», то в «дешевому мексиканському серіалі». Однак даремно іронізує освічена публіка: цей художній прийом, насправді, рівною мірою поширений і в масовій продукції, і в інтелектуальному письменстві. Ми зустрінемося з амнезією не лише в якійсь «Просто Марії», а й, наприклад, у Дж. Фаулза, А. Мердок, Е. Доктору, У. Еко, Г. Мюллер, О. Забужко, репрезентованою в різних аспектах: від індивідуальної втрати пам'яті — до амнезії суспільної, релігійної, культурної. Цей мотив, який Н. Фрай вважав одним із вихідних для структури роману [16, с. 102], відкриває незчисленні сюжетні й психологічні можливості: тут і образи двійників — герой «до» і «після», і проблема перевиховання людини, і розкриття детективної-містичної-фантастичної загадки минулого, і зміни соціального становища та перипетії в долі героя, і можливості філософської рефлексії над ідентичністю, над реконструкцією особистого космосу із хаосу спогадів.

Алла Серова вправно використала потенціал добре апробованого прийому, розгорнувши із нього напружений кримінально-авантюрний сюжет. У безпам'ятній героїні «Правил гри» впізнають Юлію Ясінську, власницю київського будинку моди «Еріка». З часом виявляється, що пам'ять (особистість) модельєра пересаджено в мозок американки Керстін Бартон, спецагента й дружини голлівудського актора Еріка Гамільтона, справжні спогади якої було знищено жорстокими тортурами під час наукових дослідів. Протягом роману Керстін-Юлія перебуває в постійній ситуації загрози життю: на неї полюють злочинці і спецслужби кількох країн. Героїня разом — і жертва, і месниця, яка прагне сплатити борг за давнє вбивство матері й братика, скоєне її «конторою», і за наругу над власною особистістю, психічний і фізичний гвалт.

Крім того, героїня ставить собі за мету виконати особливу місію — знищити злочинну корпорацію вчених і спецслужб, що веде експерименти над живими людьми. Сліди цієї організації ведуть до світу мусульман, які прагнуть використати Україну як дослідний майданчик («Вони працюють на Валіда Аль-Фаруха. Це — мільйонер, ісламський фундаменталіст і фанатик. Він фінансує всі теракти, всі війни — і подібні дослідження. Його мета — зробити іслам єдиною світовою релігією» [11, с. 176]). У «Правилах гри» простежуються, відтак, елементи конспірологічного роману, пов'язані з викриттям злочинної змови таємної організації, здатної крутити як завгодно долями людей і країн. Професор Хольт, що провадив експерименти над живими людьми задля створення двійників, є прямим спадкоємцем фашистського лікаря, який знищував в'язнів концтабору Дахау. Для сучасного вченого кількість людських жертв так само не має значення: «То було потрібно для науки. ...Іноді треба поступатися слинявими принципами, аби людство могло йти вперед» [11, с. 248].

Не важко помітити, що сюжетні нитки «Правил гри» тягнуться до голлівудського кінематографу. Герой з амнезією — часта експозиція для американських фільмів, наприклад, трилогії про спецагента Джейсона Борна, який втратив пам'ять («Ідентифікація Борна», «Перевага Борна», «Ультиматум Борна»). Трансплантація пам'яті / особистості є мотивом стрічок «Шостий день», «Згадати все», «Джонні Мнемонік», власне, й «Матриці». Кіно повниться образами безумних учених-злочинців, ладних пожертвувати і конкретними людьми, і людством у цілому заради своїх відкриттів: *mad scientist* як топос бачимо в бондіані (доктор Но), у серії про Остіна Паверса (доктор Зло), у серії про Супермена (Лекс Лютор), у стрічці «Доктор Стренджлав» Стенлі Кубріка та ін.

У сучасній масовій культурі *жінка-спецагент* стала брендом. Із цим образом асоціюється п'янкий коктейль рафінованої жіночності, бездоганної елегантності, а також меткого розуму, сили, агресії, ризику й небезпеки. Героїня роману Алли Серової Керстін-Юлія, на нашу думку, є варіацією на тему спецагента Нікіти з фільму Люка Бессона та канадського серіалу «Її звали Нікіта», жінок-агентів з «Янголів Чарлі», «Шпигунок», «Міс «Конгеніальності», «Містера і місіс Сміт»

або, наприклад, російського серіалу «Полювання на Попелюшку», знятого за феміністичними детективами Вікторії Платової. Переключки з популярним кіно не свідчать про запозичення – скоріше, вони доводять майстерність письменниці, яка вільно орієнтується в арсеналі маскультивських засобів і прийомів. Динамікою, самою атмосферою роман Алли Серової нагадує кіносценарій потенційного блокбастера. Доречно нагадати про особливості творчого процесу, розкриті письменницею в інтерв'ю: «просто заплющую очі і бачу кіно» [12].

У царині популярної белетристики, щоб зрозуміти задум твору та повноту його реалізації, важливо окреслити жанр. Стосовно романів Алли Серової серед читачів, рецензентів і видавців одностайності годі шукати: твори називають детективами, трилерами, бойовиками-action, містичними романами, детективами з елементами фантастики. Видавництва анонсували «кінематографічний роман», «психологічну кримінальну історію». А. Кокотюха означає жанр роману «Подвійне дно» так: **«сильна жінка проти чоловічої зграї»** [4], власне, цю «формулу» (в розумінні Дж. Кавелті) можна застосувати й до «Правил гри». Сама письменниця говорить про змішування елементів детективу, фантастики й авантюрного роману у своїх творах [12]. Критики завважили елементи шпигунського нарративу, казковості, ознаки нуару й неонуару. На нашу думку, саме останній є ключем до розкриття жанрової специфіки «Правил гри».

Нуар – явище кінематографу й літератури (*film noir*, *roman noir* – «чорний» фільм, «чорний» роман), що розвинулося в середині ХХ століття (1940-50-ті рр.) початково в американській культурі, а надалі і в інших країнах – Франції, Японії – і стало реакцією на другу світову війну і розгул злочинності. Нуар синтезував риси «крутого детективу» (*hard-boiled*) зі стилістикою німецького експресіонізму, наситивши їх ідеями екзистенціалізму та психоаналізу, інтерпретованими в маскультурному дусі. «Чорнота» кіно- й літературних творів досягалася похмурою атмосферою, нічним колоритом, зображенням кримінального світу, виразно песимістичним настроєм. У романі-нуар, що є різновидом «крутого» детективу, в центрі дії опиняється не слідчий чи поліцейський, а

жертва злочину чи навіть сам злочин. Моральні оцінки, як правило, розмиті: жорстокість і несправедливість світу, тотальна корумпованість влади просто змушують героя вдаватися до насильства задля захисту самого себе чи близьких, часом задля помсти. Читача схиляють співчувати герою, не бездоганному в моральному сенсі; власне, позитивним героєм вважається той, хто вижив у фіналі.

Фільми й романи нуар містять елементи детективу, трилеру, психологічної драми, кримінального роману, вестерну. Нуар не виключає жанрового синтезу, оскільки є не так самостійним жанром, як «...скоріше забарвленням, атмосферою, стилістикою і відчуттям» (А. Кокотюха) [3]. Нове піднесення нуару відбулося з 1980-х років, коли в кінематографі, а згодом у літературі сформувався явище «неонуару» (*neo-noir*), що вирізняється «нервовим», перебивчастим ритмом, кліповою естетикою, оновленням ідейно-тематичних акцентів порівняно із класичними взірцями (мотиви консьюмеризму, вуайеризму та гри; декларація торжества зла) [15].

Гендерна парадигма жанру змінюється відповідно до модерних тенденцій. Нуар мав власну матрицю для репрезентації фемінності й маскулінності: головний герой, за каноном, завжди чоловік [18, с. 139], а жінка постає в образі агресивної красуні, *femme fatale*, чия сексуальність несе герою загрозу й загибель. Неонуар зміщує увагу до образу жінки як центральної фігури, тому може бути навіть феміністичним. На думку Є. Кононенко, в сучасній масовій культурі жіночий образ наділяється більшою активністю й самостійністю, замість образу «*подружки Бонда*» популярнішим стає образ «*спецагента Нікіти*» [5, с. 9]. Таким чином, у неонуарі героїня лишається владною, войовничою, безжалісною та небезпечною, як у класичних зразках жанру, але її вчинки виправдовуються прагненням помститися, покарати злочинців і відновити справедливість. Так, приміром, французька детективістка Мод Табачник пояснює задум своїх романів у жанрі неонуару прагненням показати, як «...жінка спроможна боротися, захищати суспільство, не жити в страху, не лише бути об'єктом насильства, але й чинити його, виплутуватися зі складних ситуацій без допомоги чоловіка» [17, с. 116]. Суперечливий характер героїні неонуару – сильної жінки-переможниці – викликає симпатію в читачів.

Як слушно твердить Є. Кононенко, «...жоден з кількох сот романів «Коронації слова» не приніс українському читачеві настільки яскравого *супермена*, наскільки яскравою є Керстін-Юлія з трилера Алли Серової «Правила гри» [5, с. 9]. Героїня роману, і справді, наділена винятковими якостями, що роблять із неї *superwoman*. Прийшовши до тями після аварії, жінка несподівано для самої себе відкриває нові здібності й інтереси: її тягне до ризику і пригод, до зброї, бойових мистецтв, до фільмів зі стріляниною та бійками. Вона влучно стріляє, кидає ножі, вміє оборонятися навіть від екзотичної удавки-гароти. Юлія холонокровна й витривала, фізично розвинена; навіть із важкою черепно-мозковою травмою, щойно покинувши лікарню, перемагає в бійках кількох нападників разом. «Небезпечна, розумна і надзвичайно живуча», – так характеризує лікар Віталій Петрович нову особистість пацієнтки [11, с. 113]. Вона тонкий психолог, вміло маніпулює оточуючими, провокуючи їх на конфліктні ситуації. Юлія інтуїтивно відчуває небезпеку – в її мозку наче запалюється «червона лампочка» тривоги. Як стає зрозуміло згодом, героїня, вихована на базі американських спецслужб, із дитинства була досконалим агентом. «Вона вже зараз – небезпечна зброя, сама по собі» [11, с. 142], – пояснює дядько Макс, шеф спецагентів, нетипові вчинки дівчинки із янгольським личком, її схильність до насильства навіть у буденних ситуаціях. До того ж, унікальні здібності дитини зумовлені її спадковістю: вона – дочка двох спецагентів, що представляли дві супердержави – США та СРСР. Так у сюжеті накреслюється мало не підсвідомий зв'язок Керстін із Україною, звідки родом її мати, яка в юні роки співала їй «пісні про дівчину, козака, калину», описуючи рідну землю як земний рай.

Як спецагент, Керстін Бартон є бездоганною машиною для вбивства. Відповідно, нетипова система її етичних поглядів. Героїня знищує не один десяток ворогів, проте абсолютно не мучиться докорами сумління. С. Олійник зазначає: «Убитих наповал навіть занадто багато – у Серової немає комплексів із приводу недоторканності людського життя стосовно злочинців» [7]. Для героїні «Правил гри» неприйнятна мораль, що насаджується державою: законослухняний гро-

мадянин мусить звертатися за захистом до правоохоронних органів, а не рятуватися від злочинців самотужки. Розправившись із кривдниками, Юлія-Керстін міркує: «Чому я не відчуваю дискомфорту? Адже за всіма людськими мірками я вчинила злочин. Згідно уявленням і велінням закону я мала б учора віддати себе на розтерзання двом п'яним негідникам, потім, якщо б залишилась жива, приповзти в міліцію, написати заяву і кілька місяців вислуховувати питання слідчого, чи мені, часом, не було приємно, коли мене гвалтували і били двоє п'яних мужиків. Але в цьому питанні наші з законом погляди не сходяться» [11, с. 53].

Юлія-Керстін спроможна вбезпечити себе сама, не хоче ставати мішенню для нападників, вважаючи це великим гріхом, чимось на кшталт самогубства. У душі героїні немає місця християнському смиренню чи прощенню, тому їй ближчі владні й безжалісні язичницькі боги — Осіріс, Бастет, Одін. Правила «її світу», себто світу спецслужб, зрозумілі: «Коли на тебе нападають, ти повинна захищатися, адже іншого життя в тебе нема» [11, с. 143]. Одному зі своїх помічників, Вольдеку, який звинувачує її в неповазі до людського життя, героїня розтлумачує власні життєві принципи: «Я поважаю життя. І смерть теж. Але якщо людина спробує підняти на мене зброю — будь-хто, без огляду на вік і стать, — це для мене сигнал до атаки. І тоді ворог — мій, якщо я зможу з ним впоратись. Моє життя відібрати важче, ніж життя більшості громадян — от і все» [11, с. 186].

Більше того, Юлія-Керстін бере на себе роль судді і ката, вбиваючи злочинців і продажних правоохоронців. «Покидьків... — висновує вона, — ...треба знищувати, як скажених псів» [11, с. 105], а полковнику Самійленку, пов'язаному зі злочинцями, перед ліквідацією пояснює: «Я вважаю ваше подальше існування надто обтяжливим для себе і для суспільства» [11, с. 171]. У романі доречно згадується *Міледі*, героїня «Трьох мушкетерів» А. Дюма, яка викликає співчуття Керстін: вона «...вміла боротися за життя» [11, с. 231]. Її симпатії на боці жінки-агента, яка прагнула відвоювати власне місце під сонцем, а не мушкетерів-«мерзотників», які тяглися до неї і боялися водночас.

Ведучи боротьбу за виживання, Юлія-Керстін відчуває, що протистоїть чоловічому світу. Лейтмотив «жінки проти

зграї чоловіків» помітили й рецензенти романів А. Серової (А. Кокотюха, С. Олійник). У цьому сенсі «правила гри» – це і правила гри в чоловічому світі, де жінці належить упокоєння, роль жертви. Раз у раз вороги спецагента Бартон гинуть тільки тому, що недооцінюють її, жінку, як суперника. Лише будучи переможеними, вони визнають її винятком із загальної маси жінок. «Це – чоловічий світ, і щоб жінці чогось домогтися в ньому, їй треба бути втричі талановитішою за чоловіка і багато чим поступитися – насамперед власною жіночою суттю» [11, 120], – пояснює Артур Олегович, адвокат. Героїня роману прагне зламати цю патріархальну схему, доводячи, що здатна бути самотійною і встановлювати свої «правила гри». Отож у романі виразно звучать феміністичні ідеї, стверджується право жінки на самотійність, на агресію і навіть на насильство заради самозахисту чи помсти.

Мотив *гри*, що прозвучав у назві роману, – один із провідних у неонуарі. Вислів «правила гри» у тексті набуває кількох семантичних вимірів. Окрім уже згаданого гендерного, це соціальний та етичний. Загалом, у романі розгортається потужна соціально-критична рефлексія, що також властиво для жанру нуар. Авторка послідовно малює сучасну Україну як простір хаосу, беззаконня, корупції. А. Серова раз у раз демонструє безпорадність пересічних українців, над якими знущається держава і чинить насильство кримінальний світ. Одна з таких простих жіночок, стара лікарка Марія Середенко, скаржиться Юлії: «Хіба можна жити в цій країні? Кругом самі бандити, страшно на вулицю вийти. І влада в бандитів. Награбували грошей і купили владу» [11, с. 51]. У романі перед читачем розгортаються всі дев'ять пекельних кіл життя українців: розгул злочинності, свавілля і продажність влади, відсутність нормальної освіти й медицини, алкоголізм і наркоманія, насильство над малолітніми, придушення малого бізнесу – і так до безконечності. У твір вплітаються драматичні, а то й трагічні історії звичайних людей, скривджених і знедолених, загнаних у глухий кут. Страх перед узаконеним державним насильством глибоко в'ївся у свідомість українців після 1933 року, твердить авторка вустами одного з персонажів, саме тому нашу країну й обирають за дослідний майданчик міжнародні терористи і вчені-злочинці.

Керстін-Юлія понад усе прагне порядку й чітких правил, навіть у сфері діяльності кримінальників і спецслужб. Вона бере на себе впорядкування хаотичного світу: допомагає простим людям (витягає з київського дна простого хлопчину Філя, якого використовують для сексуальних утіх; дає старенькій бабусі гроші на операцію тощо). Керстін нещадно карає злочинців, очищуючи світ від зла — у такому аспекті зрозумілим стає її невротичний потяг до чистоти і відраза до бруду. Вона виконує ті функції, які мусила б виконувати нормальна держава, що піклується про своїх громадян. У такому сенсі в образі спецагента Бартон проглядають риси міфологічного «культурного героя» (героїні). Вона є носителькою ідеї справедливості, відплати. Однак у сенсі етичному «правила» Юлії, як ми вже зазначали, дуже відрізняються від звичайних. Вважаючи себе «надлюдиною», вона ставить себе за межу добра і зла, власне, наділяє себе правом убивати заради вищої мети: «Я відчуваю, що маю право бути поза законами, бо колись хтось поставив мене у безвихідь» [11, с. 82].

У наративах про спецагентів і шпигунів особливе місце відводиться зображенню їхнього особистого життя, адже кохання і родина погано сполучаються із ризикованою професією і можуть бути ахіллесовою п'ятою агента. У «Правилах гри» А. Серової «контора» робить усе, щоб Керстін стала самотньою і вразливою, методично знищуючи її рідних і близьких, вносячи відчуження у стосунки з батьком, розлучаючи з коханим Еріком. Героїня зустрічає різних чоловіків, деякі відчувають до неї пристрасть, однак для Юлії-Керстін усі вони лише випадкові партнери. Їхні освідчення залишають її майже байдужою. Вона, скоріше, переживає через те, що приносить їм нещастя, наражає на небезпеку. У героїні розвинений комплекс провини перед близькими, яких вона не здатна захистити, врятувати від загибелі.

Мотив двійництва на початку роману розвивається в площині фантастики — створення штучного двійника людини через трансплантацію пам'яті від Юлії Ясінської до Керстін Бартон. Однак чим ближче до фіналу, тим виразнішою стає містична інтерпретація роздвоєності героїні. Під час короткого передиху в українському селі Хотів під Гатним героїня спілкується із місцевою знахаркою Михайлівною.

Віщунка бачить у ній жінку-воїна, яка живе ненавистю і прагненням покарати кривдників, існує, неначе в пеклі. Михайлівна пояснює Керстін таємну, духовну мету її вчинків, необхідність «відпустити на волю» душі померлих – матері і брата, які досі замкнені в її душі, звільнитися від минулого, від гнітючого почуття провини.

У «Правилах гри» наявне протиставлення «хаотичного» урбаністичного простору й «космічного», «гармонійного» сільського. Розгортається тема патріархальної сільської України, з її духовною красою, чуйними й порядними людьми, мальовничою природою, – це рай, який здатний зцілити навіть таку нещасну душу, як у Керстін. Героїня усвідомлює незбагнений зв'язок із цією землею: «...мені добре тут. Наче я нарешті повернулась додому з далекої дороги. Я тут стала сама собою. Мені не треба вдавати, ніби я жива. Мені добре тут. Яке дивне відчуття. Як світ у маминих долонях» [11, с. 206]. «Двоєдушність» Керстін-Юлії – це і прив'язаність до двох світів, двох культур, двох мов одночасно. І якщо на початку роману героїня переживає відчуження від свого обличчя, минулого, навіть мови (власне, вони були належні Юлії, а не Керстін), то з часом український простір стає для жінки новою Батьківщиною, в ньому вона пізнає материнську землю. Звісно, що рефлексії такого роду надають роману психологічної глибини і вивисшують його над масивом популярної белетристики.

Роман Алли Серової «Правила гри» став непересічним явищем української масової літератури початку XXI століття, розширивши її жанрово-тематичні обрії. Письменниця привнесла у вітчизняне письменство новий тип героїні-супержінки, розкривши у феміністичному ключі тему протистояння активної, самостійної, неординарної особистості патріархальному суспільству. Динамічний сюжет із вкрай інтенсивною інтригою, справжня детективно-містична загадка, виразність кінематографічного стилю роману, впізнаваність соціально-психологічних типажів, актуальність проблематики засвідчили високу майстерність авторки, якою позначилися й наступні її твори – романи «Подвійне дно», «Дух джунглів» та «Інший вид».

ЛІТЕРАТУРА

1. Книгарня Є. Обговорення: Алла Серова. «Подвійне дно» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.book-ye.com/index.php?productID=2108&discuss=yes>. – Загол. з екрану.
2. Кокотюха А. Антологія українського детективу. ТОП-10 / Андрій Кокотюха [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bukvoid.com.ua/criminal/2009/09/22/113416.html>. – Загол. з екрану.
3. Кокотюха А. Антологія українського детективу. Український нуар / Андрій Кокотюха [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bukvoid.com.ua/criminal/2009/08/25/071807.html>.
4. Кокотюха А. Озброєний і небезпечний стоматолог / Андрій Кокотюха [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bukvoid.com.ua/criminal/2009/03/24/142341.html>. – Загол. з екрану.
5. Кононенко Є. Короновані жінки / Євгенія Кононенко // Література плюс. – 2001. – № 1 (26). – С. 1, 9.
6. Лучка А. Літературний конкурс призвів до відтоку слухачів Стінга / Анатолій Лучка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.web-standart.net/magaz.php?aid=218>. – Загол. с екрана.
7. Олійник С. Супержінка у грі без правил / Світлана Олійник // Книжковий огляд. – 2002. – №12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.web-standart.net/magaz.php?aid=5278>. – Загол. з екрану.
8. Полянчук Н. Алла Серова: «Подвійне дно» не зовсім детективного читива / Наталя Полянчук // Літературний портал «Книгозавр» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://knigozavr.ru/2009/06/30/polyanchuk-natalya-alla-syeroва-podvijnе-dno-ne-zovsim-detektivnogo-chtiva/>. – Загол. з екрану.
9. RulezUA > НАШЕ – УКРАЇНСЬКЕ > Українська література [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rulez.org.ua/forum/showthread.php?t=57>. – Загол. з екрану.
10. Серова А. Подвійне дно / Алла Серова. – Львів: Кальварія, 2007. – 190 с.
11. Серова А. Правила гри // Правила гри / А. Серова. Пастка для жар-птиці / І. Роздобудько [Текст]. – К.: Махаон-Україна, 2000. – 368 с. – (Корона).
12. Серова А. «У женщин такая скучная жизнь – надо же ее разнообразить» [інтерв'ю; Светлана Олейник]. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bookclub.ua/read/sokolna/>. – Загол. с екрана.
13. Сокольна В. Дух джунглів / Ванда Сокольна. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2006. – 352 с.

14. *Український Форум / Українська Література* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrcenter.com/forum/message.asp?message_id=165677&forum_name. – Загол. з екрану.

15. *Толстяков Е.* Под знаком неонуара. Когда классический нуар кончился... / Егор Толстяков // *Виртуальный клуб «Другое кино»*, 6 сентября 2003 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.drugoe-kino.ru/magazine/news2311.htm> – Загл. с экрана.

16. *Frye, Northrop.* The secular scripture: a study of the structure of Romance. – Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1976. – 199 p.

17. *Gorrara, Claire.* The roman noir in post-war French culture: dark fictions. – New York : Oxford University Press, 2003. – 136 p.

18. *Hayward, Susan.* Cinema studies: the key concepts. – London: Routledge, 2000. – 528 p.

SUMMARY

The article deals with genre features of the novel by contemporary author Alla Serova «The Rules of the Game». The work is interpreted as a neo-noir phenomenon that has expressive feminist accents. The specificity of the image of the main heroine – the woman-agent – is outlined, the figure is traced as Ukrainian version of agent Nikita image. The literary and cinema sources of the novel are analyzed as well as the amnesia and game motives.

Key words: mystery novel, superhero, noir, neo-noir, feminism, popular fiction.